УДК 81'25:811.162.1:811.161.2:81'33
DOI https://doi.org/10.24919/2308-4863/104-12

Юлія ВАСЕЙКО,
orcid.org/0000-0001-5227-1097
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри полоністики і перекладу
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(Луцьк, Україна) jvaseyko@gmail.com

Наталія ЦЬОЛИК,
orcid.org/0000-0003-3300-5150
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри полоністики і перекладу
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(Луцьк, Україна) nata_cl@ukr.net

Наталія КАСЯНЧУК,
orcid.org/0000-0003-4421-6906
старший викладач кафедри полоністики і перекладу
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(Луцьк, Україна) nataliakasianchuk@gmail.com

КОРПУСНО-ОРІЄНТОВАНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ГРАМАТИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ У ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОМУ ФАХОВОМУ ПЕРЕКЛАДІ

У статті досліджено закономірності застосування граматичних трансформацій у польсько-українському фаховому перекладі з використанням корпусно-орієнтованого підходу. Актуальність дослідження зумовлена зростанням ролі корпусних технологій у сучасному перекладознавстві, потребою в об'єктивному аналізі перекладацьких рішень та недостатньою розробленістю практичних підходів до використання граматичних трансформацій у польсько-українському фаховому перекладі. Попри активний розвиток корпусної лінгвістики, закономірності застосування таких трансформацій у цій мовній парі залишаються недостатньо дослідженими, особливо з урахуванням жанрової специфіки фахових текстів.

Метою статті є встановлення закономірностей застосування граматичних трансформацій у польсько-українському фаховому перекладі на основі корпусно-орієнтованого аналізу, визначення особливостей їх використання у різних видах фахових текстів та обґрунтування практичних рекомендацій щодо їх застосування.

У дослідженні використано аналіз та узагальнення наукових праць, порівняльний і корпусно-орієнтований аналіз паралельних текстів, систематизацію отриманих результатів. Емпіричну основу становили 250 пар польсько-українських перекладних сегментів із корпусів PolUKR, OPUS та EUR-Lex, що охоплювали нормативно-правові, наукові, технічні й адміністративні тексти. Кожну пару сегментів під час кількісного аналізу віднесено до одного виду трансформації за основною структурною зміною в українському перекладі.

Встановлено, що найбільшу частку дослідженої вибірки становила перебудова синтаксичної структури речення – 34,4 %. Членування складних речень зафіксовано у 23,2 % випадків, заміну граматичної форми – у 17,6 %, перестановку компонентів – у 14,8 %, об'єднання речень – у 10,0 %. Виявлено залежність характеру граматичних трансформацій від структурних особливостей польської та української мов, жанру фахового тексту та його комунікативної функції. Визначено проблеми класифікації комбінованих трансформацій, жанрової неоднорідності корпусного матеріалу й автоматичного вирівнювання паралельних текстів.

Поєднання кількісного корпусно-орієнтованого аналізу з якісною інтерпретацією перекладних відповідників дає змогу встановлювати повторювані моделі граматичних трансформацій та враховувати функціональне призначення перекладацьких рішень у різних видах фахових текстів. Практичне значення отриманих результатів полягає в можливості їх використання під час перекладу й редагування фахових текстів, підготовки перекладачів-полоністів та розроблення галузевих рекомендацій.

Ключові слова: *граматичні трансформації, польсько-український переклад, корпусно-орієнтований аналіз, паралельні корпуси, функціональна еквівалентність, фахові тексти.*

Yuliia VASEIKO,
orcid.org/0000-0001-5227-1097
Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor at the Department of Polish Studies and Translation
Lesya Ukrainka Volyn National University
(Lutsk, Ukraine) jvaseyko@gmail.com

Nataliia TSOLYK,
orcid.org/0000-0003-3300-5150
Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor at the Department of Polish Studies and Translation
Lesya Ukrainka Volyn National University
(Lutsk, Ukraine) nata_cl@ukr.net

Nataliia KASIANCHUK,
orcid.org/0000-0003-4421-6906
Senior Lecturer at the Department of Polish Studies and Translation
Lesya Ukrainka Volyn National University
(Lutsk, Ukraine) nataliakasianchuk@gmail.com

CORPUS-BASED STUDY OF GRAMMATICAL TRANSFORMATIONS IN POLISH–UKRAINIAN SPECIALISED TRANSLATION

The article examines patterns in the use of grammatical transformations in Polish–Ukrainian specialised translation using a corpus-based approach. The relevance of the study is determined by the growing role of corpus technologies in contemporary translation studies, the need for objective analysis of translation decisions, and the insufficient development of practical approaches to grammatical transformations in Polish–Ukrainian specialised translation. Despite the active development of corpus linguistics, patterns in the use of such transformations within this language pair remain insufficiently explored, particularly with regard to the genre-specific features of specialised texts.

The purpose of the article is to identify patterns in the use of grammatical transformations in Polish–Ukrainian specialised translation through corpus-based analysis, determine the characteristics of their use across different types of specialised texts, and substantiate practical recommendations for their application.

The study employs analysis and synthesis of scholarly literature, comparative and corpus-based analysis of parallel texts, and systematisation of the results. The empirical material comprises 250 pairs of Polish–Ukrainian translation segments from the PolUKR, OPUS, and EUR-Lex corpora, covering legal and regulatory, academic, technical, and administrative texts. For the quantitative analysis, each pair of segments was assigned to one type of transformation according to the principal structural change identified in the Ukrainian translation.

The findings show that syntactic restructuring accounted for the largest share of the analysed sample, at 34.4%. Sentence splitting was identified in 23.2% of cases, grammatical form substitution in 17.6%, constituent reordering in 14.8%, and sentence merging in 10.0%. The analysis revealed that the nature of grammatical transformations depends on the structural characteristics of Polish and Ukrainian, the genre of the specialised text, and its communicative function. The study also identified challenges related to the classification of combined transformations, genre heterogeneity of corpus material, and automatic alignment of parallel texts.

Combining quantitative corpus-based analysis with qualitative interpretation of translation correspondences makes it possible to identify recurrent patterns of grammatical transformations and account for the functional role of translation decisions across different types of specialised texts. The practical significance of the findings lies in their potential application to specialised translation and revision, the training of Polish-language translators, and the development of domain-specific translation guidelines.

Key words: *grammatical transformations, Polish–Ukrainian translation, corpus-based analysis, parallel corpora, functional equivalence, specialised texts.*

Постановка проблеми. Якість польсько-українського фахового перекладу значною мірою залежить від вибору граматичних трансформацій, які забезпечують функціональну відповідність тексту оригіналу нормам мови перекладу. Від характеру таких трансформацій залежить точність передавання змістових відношень, логічних зв'язків і жанрово-стильових особливостей правничих, наукових, технічних та інших фахових текстів. Тривалий час дослідження граматичних трансформацій переважно ґрунтувалися на аналізі окремих прикладів, що обмежувало можливість виявлення стійких закономірностей їх використання.

Поширення корпусних методів істотно розширило можливості перекладознавчих досліджень. Польсько-українські паралельні корпуси, зокрема PolUKR, дозволяють аналізувати граматичні трансформації на значному масиві автентичних текстів, зіставляти перекладацькі рішення у польсько-українському перекладі й оцінювати їх залежно від жанру, типу документа та комунікативної функції. Такий підхід створює підґрунтя для об'єктивнішого аналізу перекладацьких закономірностей і вироблення практичних рекомендацій щодо використання граматичних трансформацій у фаховому перекладі.

Аналіз досліджень. Огляд сучасних досліджень засвідчує поступове поєднання теоретичних засад перекладознавства, корпусної лінгвістики та прикладних досліджень граматичних трансформацій у різних мовних парах. С. Цимбал та співавтори узагальнюють сучасні напрями розвитку корпусних методів у перекладознавстві, обґрунтовуючи їх значення для об'єктивного аналізу перекладацьких рішень, дослідження перекладацьких закономірностей і використання паралельних корпусів у вивченні мовних трансформацій (Цимбал та ін., 2025). М. Бейкер (M. Baker) та Г. Джонс (H. Jones) розглядають переклад як процес досягнення функціональної еквівалентності, висвітлюють природу перекладацьких трансформацій та показують взаємозв'язок між граматичними змінами й комунікативною функцією тексту (Baker, Jones, 2026). Дж. Хаус (J. House) приділяє увагу функціонально-прагматичним аспектам перекладу, визначаючи роль граматичних і текстових перетворень у забезпеченні адекватності перекладу залежно від комунікативної ситуації (House, 2023).

Важливий напрям досліджень пов'язаний із розвитком корпусної бази для польсько-українських перекладознавчих студій. М. Турська (M. Turska) та Н. Коциба (N. Kotsyba) описують принципи побудови польсько-українського паралельного корпусу PolUKR, обґрунтовуючи його використання для зіставного аналізу мовних одиниць і перекладацьких відповідників (Turska, Kotsyba, 2006). П. Левчук та співавтори характеризують багатомовні ресурси CLARIN-PL, зокрема польсько-український паралельний корпус, визначаючи його можливості для корпусних досліджень перекладу, контрастивної лінгвістики та автоматизованого аналізу текстів (Левчук та ін., 2020). О. Андрущенко (O. Andrushenko) демонструє потенціал багатомовного корпусу документів EU Acquis для виявлення закономірностей функціонування мовних засобів у перекладених текстах, підтверджуючи перспективність корпусного аналізу спеціалізованого дискурсу (Andrushenko, 2025).

Окрему групу становлять дослідження, присвячені безпосередньо перекладацьким трансформаціям і особливостям польсько-українського перекладу. Т. Є. Недашківська аналізує лінгвокультурні відмінності під час перекладу офіційно-ділових текстів із польської на українську, показуючи вплив мовних і культурних чинників на вибір перекладацьких рішень (Недашківська, 2024). П. Губич (P. Hubych) та С. Александрова (S. Aleksandrova) досліджують особливості використання перекладацьких трансформацій під час перекладу українських текстів англійською та польською мовами, встановлюючи закономірності застосування граматичних і лексико-граматичних перетворень у воєнному дискурсі (Hubych, Aleksandrova, 2024). Т. Недашківська (T. Nedashkivska) та співавтори висвітлюють специфіку перекладу польської наукової термінології українською мовою, звертаючи увагу на поєднання термінологічної точності із граматичною адаптацією тексту перекладу (Nedashkivska et al., 2023). Р. Тимощук (R. Tymoshuk) досліджує проблему міжмовної еквівалентності на матеріалі польської та української фразеології, визначаючи чинники, що впливають на вибір перекладацьких відповідників і трансформацій (Tymoshuk, 2021). І. Фокащук (I. Fokashchuk) аналізує міжмовні закономірності функціонування прийменникових конструкцій, демонструючи особливості граматичної конвергенції та дивергенції, які мають значення для перекладацької практики (Fokashchuk, 2026). Ю. Васейко (Y. Vaseiko) та Н. Цьолик (N. Tsolyk) описують специфіку перекладу зразків наукового стилю, зокрема прикладів у текстах лінгвістичного характеру (Васейко, Цьолик, 2019).

Питання практичного застосування корпусних технологій у професійній діяльності перекладача також перебувають у центрі уваги сучасних дослідників. М. Марчак (M. Marczak) та О. Бондаренко (O. Bondarenko) досліджують особливості професійної підготовки перекладачів у Польщі та Україні, акцентуючи увагу на необхідності ширшого використання автентичних корпусних ресурсів і наближення університетської підготовки до практичних потреб перекладацької діяльності (Marczak, Bondarenko, 2022).

Попри вагомий внесок наведених праць у розвиток корпусного перекладознавства, теорії перекладацьких трансформацій і польсько-українських перекладознавчих студій, закономірності застосування граматичних трансформацій у фахо-

вому польсько-українському перекладі на основі корпусно-орієнтованого аналізу залишаються висвітленими фрагментарно. Наявні дослідження переважно зосереджені на загальних питаннях теорії перекладу, окремих мовних явищах, спеціалізованій термінології або можливостях корпусних ресурсів, тоді як комплексний аналіз граматичних трансформацій із використанням паралельних корпусів фахових текстів потребує подальшого розвитку.

Мета статті полягає у встановленні закономірностей застосування граматичних трансформацій у польсько-українському фаховому перекладі на основі корпусно-орієнтованого аналізу, визначенні особливостей їх використання у різних видах фахових текстів та обґрунтуванні практичних рекомендацій щодо їх застосування.

Завдання статті:

1. Дослідити особливості застосування граматичних трансформацій і можливості корпусно-орієнтованого аналізу у польсько-українському фаховому перекладі.

2. Встановити закономірності застосування граматичних трансформацій на основі корпусного аналізу та визначити основні проблеми їх використання у фаховому перекладі.

3. Обґрунтувати практичні рекомендації щодо використання корпусно-орієнтованого аналізу для підвищення якості польсько-українського фахового перекладу.

Матеріали і методи. Дослідження проведено на матеріалі 250 пар польсько-українських перекладних сегментів із корпусів PolUKR, OPUS та EUR-Lex, що охоплювали нормативно-правові, наукові, технічні й адміністративні тексти. Одиницею аналізу визначено пару «польський сегмент – український перекладний відповідник». До вибірки включали сегменти з наявним паралельним відповідником і достатнім контекстом для встановлення характеру граматичної зміни; автоматично вирівняні сегменти додатково перевіряли в контексті.

Застосовано аналіз наукових праць, порівняльний та корпусно-орієнтований аналіз. Граматичні трансформації систематизовано за п'ятьма категоріями: перебудова синтаксичної структури, членування складних речень, заміна граматичної форми, перестановка компонентів та об'єднання речень. Для кількісного аналізу кожну пару відносили до однієї категорії за основною структурною зміною, а супровідні трансформації враховували під час якісного аналізу. Частку кожного виду трансформацій розраховували від загальної кількості 250 проаналізованих пар. Отримані відповідники аналізували з урахуванням жанру, синтаксичного контексту та комунікативної функції.

Виклад основного матеріалу. Граматичні трансформації становлять один із ключових механізмів досягнення функціональної еквівалентності у польсько-українському фаховому перекладі. Польська та українська мови належать до слов'янської групи, проте відрізняються способами вираження предикативності, використанням пасивних конструкцій і дієприкметникових форм, порядком слів та синтаксичною організацією речення. У процесі перекладу це зумовлює необхідність граматичної адаптації тексту відповідно до норм мови перекладу, що забезпечує збереження змістової точності, логічної послідовності викладу та жанрово-стильових особливостей фахового документа (Baker, Jones, 2026; House, 2023; Nedashkivska et al., 2023: 44–45). Найбільший ризик буквального відтворення виникає у конструкціях, формально подібних у польській та українській мовах, але відмінних за нормативними моделями вживання (табл. 1).

Труднощі перекладу виникають, коли однаковий зміст у польській та українській мовах оформлюється різними граматичними моделями. Так, поширеному в польських офіційних документах словосполученню *ma na celu* в українських фахових текстах відповідають конструкції «метою є», «основною метою є», «спрямовано на». Вибір залежить від синтаксичного оточення та жанрових норм тексту (Sketch Engine, 2025). Відмінності характерні й для пасивних конструкцій: польські форми *jest wykonywany, został opracowany, będzie realizowany* залежно від контексту передаються українськими пасивними, зворотними або активними конструкціями. Така граматична адаптація забезпечує точність змісту та запобігає невластивому українській мові калькуванню.

У досліджуваних польсько-українських відповідниках активні дієприкметникові конструкції переважно передавалися підрядними означальними реченнями або іншими синтаксичними засобами. Подібні перетворення застосовуються до інфінітивних конструкцій і віддієслівних іменників, особливо в офіційно-ділових та наукових текстах (Nedashkivska et al., 2023: 45). Такі трансформації забезпечують нормативність українського тексту, збереження логічних зв'язків і відповідність усталеним моделям професійної комунікації.

Корпусно-орієнтований аналіз дає змогу перейти від окремих перекладацьких прикладів до системного вивчення граматичних закономірностей у паралельних польсько-українських текстах. Зіставлення відповідників дозволяє визначати

повторюваність і варіативність граматичних моделей, встановлювати їх залежність від контексту та жанру, а також оцінювати типовість окремих перекладацьких рішень для досліджуваної мовної пари (Торчинська, 2023: 112; Цимбал та ін., 2025: 78) (табл. 2).

Аналіз польсько-українського перекладу показує, що граматичні трансформації охоплюють зміну структури речення, компресію та декомпресію його компонентів. Зміна синтаксичної структури простежується під час відтворення польських активних дієприкметникових конструкцій: *czynniki wpływające na rozwój przedsiębiorstw* – «чинники, що впливають на розвиток підприємств». Дієприкметник *wpływające* передано підрядним означальним реченням «що впливають» зі збереженням атрибутивного зв'язку. Компресію ілюструє відповідник *w związku z tym, że termin został przekroczony* – «через пропущення строку», де підрядну предикативну конструкцію замінено прийменниково-іменною. Під час декомпресії, навпаки, конструкція *po otrzymaniu decyzji* переда-

Таблиця 1

Типові граматичні трансформації у польсько-українському фаховому перекладі

Польський текст	Український переклад	Вид трансформації	Особливість перекладацького рішення
Projekt ma na celu aktywizację zawodową cudzoziemców.	Метою проєкту є професійна активізація іноземців.	Заміна предикативної конструкції	Особову дієслівну конструкцію ma na celu передано іменною предикативною моделлю «метою є», характерною для українського офіційно-ділового стилю.
Strona będzie na bieżąco aktualizowana.	Сайт буде постійно оновлюватися.	Заміна пасивної конструкції	Польську пасивну конструкцію передано зворотною дієслівною формою відповідно до граматичної організації українського висловлення.
Osoby przebywające na terytorium Polski…	Особи, які перебувають на території Польщі…	Перебудова дієприкметникової конструкції	Активну дієприкметникову конструкцію osoby przebywające передано підрядним означальним реченням «особи, які перебувають».
Po złożeniu wniosku urząd wydaje decyzję.	Після подання заяви орган ухвалює рішення.	Граматико-синтаксична адаптація	Польську іменникову конструкцію po złożeniu wniosku відтворено відповідною українською моделлю «після подання заяви» зі збереженням часово-процесуального значення.
W celu uzyskania informacji należy złożyć formularz.	Для отримання інформації необхідно подати форму/формуляр.	Заміна модальної конструкції	Безособову модальну конструкцію należy złożyć передано українською моделлю «необхідно подати» зі збереженням значення необхідності виконання дії.

Джерело: сформовано авторами на основі (Недашківська, 2024: 232; Baker, Jones, 2026; House, 2023; Hubych, Aleksandrova, 2024: 202; Nedashkivska et al., 2023: 44).

Таблиця 2

Можливості корпусно-орієнтованого аналізу граматичних трансформацій у польсько-українському перекладі

Напрям аналізу	Що встановлюється	Результат корпусного спостереження
Аналіз повторюваності	Частота використання способів відтворення граматичних конструкцій	Виявлення повторюваних перекладацьких моделей у паралельних текстах
Аналіз варіативності	Нормативні способи передавання однієї конструкції	Встановлення залежності вибору відповідника від контексту та жанру
Жанрове зіставлення	Особливості граматичних трансформацій у різних видах фахових текстів	Визначення характерних моделей для правничого, наукового, технічного та адміністративного дискурсів
Контекстний аналіз	Залежність трансформації від синтаксичного оточення	Встановлення структурних чинників вибору перекладацького рішення
Узагальнення результатів	Повторювані закономірності перекладу	Формування практичних рекомендацій щодо відтворення граматичних конструкцій

Джерело: сформовано авторами на основі (Левчук та ін., 2020: 151; Торчинська, 2023: 112–113; Цимбал та ін., 2025: 79; Andrushenko, 2025: 18; CLARIN-PL, 2025; OPUS, 2025; Sketch Engine, 2025).

ється як «після того, як буде отримано рішення». Отже, зміна обсягу конструкції супроводжується перебудовою способу вираження граматичних відношень зі збереженням змісту вихідного сегмента (Торчинська, 2023: 114–115). Паралельні корпуси дають змогу перевіряти повторюваність таких рішень на серіях польських конструкцій та їх українських відповідників. Вирівнювання текстів двома мовами забезпечує зіставлення перекладних одиниць у контексті (Левчук та ін., 2020: 152), а матеріали PolUKR дають змогу простежувати міжмовні відповідності на рівні паралельних сегментів (Turska, Kotsyba, 2006: 88). Варіативність перекладацьких рішень виявляється у використанні кількох українських відповідників для структурно близьких польських конструкцій. Так, модель *ma na celu* реалізується як *Projekt ma na celu aktywizację zawodową cudzoziemców* – «Метою проєкту є професійна активізація іноземців»; *Program ma na celu ograniczenie kosztów* – «Програма спрямована на скорочення витрат»; *Działania mają na celu poprawę bezpieczeństwa* – «Заходи мають на меті підвищення безпеки». Варіюється і передавання конструкції *należy* + *infinitiv*: *należy złożyć wniosek* – «необхідно подати заяву», *należy pamiętać* – «слід пам'ятати», *należy uwzględnić wyniki* – «потрібно врахувати результати». Таке зіставлення дає змогу простежити залежність вибору відповідника від синтаксичного оточення, семантики та функції конструкції. Частотність окремих відповідників потребує контекстної перевірки, особливо коли структурна перебудова охоплює кілька компонентів речення (Торчинська, 2023: 116). Жанрова належність також впливає на характер граматичних трансформацій. В офіційно-діловому перекладі вибір відповідника визначається мовними нормами, усталеними способами оформлення інформації та комунікативним середовищем (Недашківська, 2024: 233). У наукових текстах необхідно враховувати термінологічну точність, синтаксичну організацію висловлення та норми академічного викладу (Nedashkivska et al., 2023: 45). Для корпусного зіставлення використано ресурси різного функціонального призначення: OPUS містить паралельні матеріали різного походження (OPUS, 2025), EUR-Lex – нормативно-правові документи Європейського Союзу (Publications Office of the European Union, 2025), а DGT Translation Memory – вирівняні багатомовні версії документів інституцій ЄС (European Commission, 2025). Поєднання цих ресурсів дає змогу зіставляти способи відтворення граматичних конструкцій у різних видах фахових текстів.

Окремої перевірки потребувало вирівнювання паралельних сегментів, оскільки внаслідок членування, об'єднання або істотної синтаксичної перебудови межі вихідного та перекладного сегментів можуть не збігатися. Автоматично встановлені відповідники перевіряли в контексті, після чого сегменти класифікували за описаним вище принципом. У результаті до кількісного аналізу включено 250 польсько-українських перекладних пар (рис. 1).

Перебудову синтаксичної структури речення зафіксовано у 86 випадках, що становить 34,4 % дослідженої вибірки. До цієї категорії віднесено відповідники зі зміною загальної синтаксичної моделі за умови збереження змісту та логічних зв'язків. Такі трансформації простежувалися переважно в нормативно-правових і наукових текстах, де польські конструкції адаптувалися до синтаксичних норм української мови. Членування складних речень виявлено у 58 сегментах (23,2 %). Воно охоплювало випадки передавання одного структурно складного польського речення кількома синтаксично самостійними українськими конструкціями. У технічній документації та інструктивних текстах це сприяло послідовному й

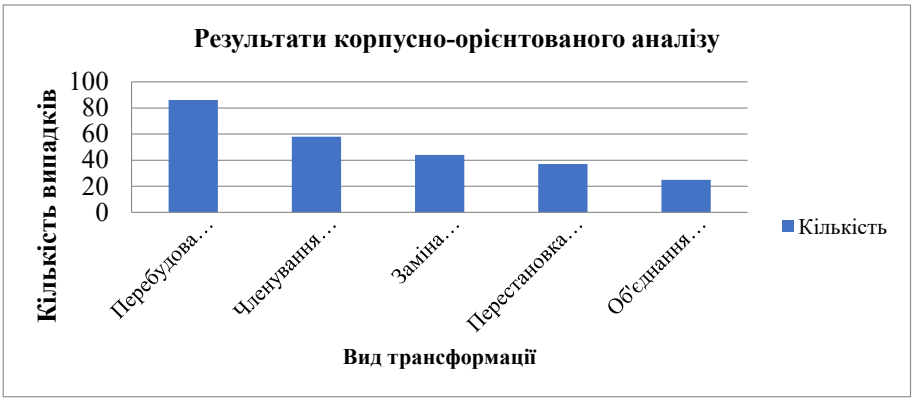

Рис. 1. Розподіл граматичних трансформацій у дослідженій вибірці

Джерело: власна розробка авторів

однозначному викладу інформації. Заміну граматичної форми зафіксовано у 44 випадках (17,6 %), зокрема під час відтворення дієприкметникових та інфінітивних конструкцій. Перестановку компонентів речення виявлено у 37 випадках (14,8 %), коли позицію складників змінювали відповідно до нормативного й комунікативно зумовленого порядку слів в українській мові. Об'єднання речень становило 25 випадків (10,0 %) і передбачало передавання змісту двох суміжних польських сегментів однією синтаксично цілісною українською конструкцією.

Жанровий аналіз засвідчив відмінності у функціональному призначенні трансформацій. У нормативно-правових текстах структурні зміни забезпечували точне передавання правової норми та логічних зв'язків, у наукових – відповідність нормам академічного викладу, у технічних – чіткість і однозначність інструктивної інформації. Отже, функція однакового типу структурної зміни залежить від жанру та контексту. У матеріалах PolUKR простежуються випадки заміни польських дієприкметникових конструкцій українськими означальними підрядними реченнями. Так, у фрагменті *„Celem badań było określenie czynników wpływających na rozwój przedsiębiorstw"* конструкцію *czynników wpływających* відтворено як «чинників, що впливають». Така заміна відповідає синтаксичній організації українського академічного мовлення (CLARIN-PL, 2025). У технічних матеріалах корпусу OPUS зафіксовано членування синтаксично розгорнутих польських конструкцій. Наприклад, речення *Po zakończeniu instalacji urządzenia należy sprawdzić poprawność wszystkich połączeń, a następnie uruchomić system i upewnić się, że wszystkie wskaźniki działają prawidłowo* може передаватися як «Після завершення встановлення пристрою необхідно перевірити правильність усіх з'єднань. Потім слід запустити систему та переконатися, що всі індикатори працюють належним чином». Поділ однієї конструкції на два речення зменшує синтаксичне навантаження та чіткіше розмежовує послідовні етапи виконання операції (Nedashkivska et al., 2023). Окрему проблему кількісного аналізу становить поєднання кількох граматичних змін в одному відповіднику. Наприклад, у конструкції *Osoby ubiegające się o przyznanie świadczenia powinny złożyć wymagane dokumenty w terminie określonym w przepisach* – «У визначений законодавством строк особи, які претендують на отримання виплати, повинні подати необхідні документи» поєднано заміну дієприкметникової конструкції підрядним означальним реченням і перестановку обставини часу. Такі випадки під час статистичного підрахунку класифікували за основною структурною зміною, а супровідні трансформації враховували в якісному аналізі. Обмеження корпусно-орієнтованого дослідження пов'язані також із нерівномірним представленням жанрів і предметних галузей у доступних польсько-українських ресурсах. Це необхідно враховувати під час зіставлення частотних показників і поширення результатів на окремі види фахового перекладу (Левчук та ін., 2020: 151–152; Turska, Kotsyba, 2006: 87–88). Проблемним є й вирівнювання паралельних текстів, оскільки межі вихідного та перекладного сегментів можуть не збігатися внаслідок членування, об'єднання або синтаксичної перебудови. Наприклад, польський сегмент *Jeżeli urządzenie nie uruchamia się po podłączeniu do zasilania, należy sprawdzić przewód zasilający oraz upewnić się, że wszystkie elementy zostały prawidłowo podłączone* в українському перекладі може відповідати двом реченням: «Якщо після підключення до джерела живлення пристрій не запускається, необхідно перевірити кабель живлення. Слід також переконатися, що всі компоненти підключено правильно». За автоматичного вирівнювання друге речення може бути помилково співвіднесене з наступним польським сегментом або залишитися поза встановленою парою. Тому такі відповідники потребують контекстної перевірки перед включенням до кількісного аналізу (Publications Office of the European Union, 2025).

Для підвищення точності аналізу до кількісної класифікації доцільно додавати функціональну характеристику трансформації, фіксуючи вид структурної зміни, жанр тексту та функцію перекладацького рішення. Корпусний матеріал також слід розмежовувати за жанрами й предметними галузями, що дає змогу зіставляти граматичні моделі в однорідніших групах і точніше інтерпретувати частотні показники.

Результати аналізу можуть бути використані для формування галузевих польсько-українських баз граматичних відповідників із систематизацією моделей за типом конструкції, видом трансформації, жанром і контекстом. Такі бази можуть застосовуватися під час перекладу й редагування фахових текстів, підготовки перекладачів-полоністів та розроблення рекомендацій для окремих сфер професійної комунікації.

Висновки. У статті встановлено закономірності застосування граматичних трансформацій у польсько-українському фаховому перекладі на основі корпусно-орієнтованого аналізу 250 пар перекладних сегментів. Найбільшу частку становила перебудова синтаксичної структури речення – 34,4 %,

членування складних речень – 23,2 %, заміна граматичної форми – 17,6 %, перестановка компонентів – 14,8 %, об'єднання речень – 10,0 %. Встановлено залежність характеру трансформацій від структурних особливостей польської та української мов, жанру фахового тексту та його комунікативної функції. У нормативно-правових текстах структурні зміни спрямовані на точне передавання змісту правової норми, у наукових – на дотримання норм академічного викладу, у технічних – на забезпечення чіткості та однозначності інструктивної інформації. Виявлено основні проблеми корпусно-орієнтованого аналізу: поєднання кількох граматичних змін в одному перекладному відповіднику, нерівномірність жанрового складу паралельних ресурсів і похибки автоматичного вирівнювання сегментів. Комбіновані випадки доцільно класифікувати за основною структурною зміною, враховуючи супровідні трансформації під час якісного аналізу. Отримані результати можуть бути використані під час перекладу й редагування фахових текстів, підготовки перекладачів-полоністів та формування галузевих баз польсько-українських граматичних відповідників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Васейко Ю., Цьолик Н. Специфіка перекладу прикладів у наукових текстах лінгвістичного характеру. *Наукові записки Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Філологічні науки*. 2019. Вип. 175. С. 706–710. URL: http://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/18096 (дата звернення: 16.09.2026).
2. Левчук П., Рошко Д., Рошко Р. Багатомовні корпуси Інституту славістики Польської академії наук – CLARIN-PL. Польсько-литовський паралельний корпус «2» та Польсько-український паралельний корпус. *Мова: класичне – модерне – постмодерне*. 2020. Вип. 6. С. 146–170. DOI: 10.18523/lcmp2522-9281.2020.6.146-170. URL: https://doi.org/10.18523/lcmp2522-9281.2020.6.146-170 (дата звернення: 16.09.2026).
3. Недашківська Т. Є. Лінгвокультурні відмінності в перекладі текстів офіційно-ділового стилю з польської на українську. *Закарпатські філологічні студії*. 2024. Вип. 37. Т. 1. С. 229–236. DOI: 10.32782/tps2663-4880/2024.37.39. URL: https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2024.37.39 (дата звернення: 16.09.2026).
4. Торчинська Н. М. Граматичні трансформації у процесі польсько-українського перекладу. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. 2023. № 27. С. 111–117. DOI: 10.31891/2415-7929-2023-27-27. URL: https://doi.org/10.31891/2415-7929-2023-27-27 (дата звернення: 16.09.2026).
5. Цимбал С., Мовчан О., Гапонова В. Корпусні методи у перекладознавчих дослідженнях: сучасні підходи та напрямки розвитку. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. 2025. № 34. С. 77–80. DOI: 10.31891/2415-7929-2025-34-14. URL: https://doi.org/10.31891/2415-7929-2025-34-14 (дата звернення: 16.09.2026).
6. Andrushenko O. A Multilingual Corpus for European Studies: Unlocking Focus and Intensification Patterns in the EU Acquis. *Dialogica*. 2025. Vol. 1, No. 1. P. 12–30. DOI: 10.5709/dialogica-01.01.2025-01. URL: https://doi.org/10.5709/dialogica-01.01.2025-01 (date of access: 16.09.2026).
7. Baker M., Jones H. *In Other Words: A Coursebook on Translation*. Taylor & Francis, 2026. DOI: 10.4324/9781003440857. URL: https://doi.org/10.4324/9781003440857 (date of access: 16.09.2026).
8. Language Resources Repository. *CLARIN-PL: вебсайт*. 2025. URL: https://clarin-pl.eu/ (дата звернення: 16.09.2026).
9. Polish-Ukrainian Parallel Corpus. CLARIN-PL: вебсайт. 2025. URL: https://clarin-pl.eu/resources/kplukr/ (дата звернення: 16.09.2026).
10. DGT Translation Memory. *European Commission: вебсайт*. 2025. URL: https://joint-research-centre.ec.europa.eu/language-technology-resources/dgt-translation-memory_en (дата звернення: 16.09.2026).
11. Fokashchuk I. From spatial to abstract: Cross-linguistic convergence and divergence in prepositional use. *Pedagogical Linguistics*. 2026. Vol. 7, No. 1. P. 189–219. DOI: 10.1075/pl.25005.fok. URL: https://doi.org/10.1075/pl.25005.fok (date of access: 16.09.2026).
12. House J. *Translation: The Basics*. Taylor & Francis, 2023. URL: https://books.google.com.ua/books?id=6xzREAAAQBAJ&lr=&hl=uk&source=gbs_navlinks_s (дата звернення: 16.09.2026).
13. Hubych P., Aleksandrova S. Peculiarities of using translation transformations when translating from Ukrainian into English and Polish (based on the material of war diaries). *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2024. Вип. 75. Т. 2. С. 200–204. URL: https://aphn-journal.in.ua/archive/75_2024/part_2/75-2_2024.pdf#page=200 (дата звернення: 16.09.2026).
14. Marczak M., Bondarenko O. Translator education in Poland and Ukraine: Does the academia vs industry gap persist? *The Interpreter and Translator Trainer*. 2022. Vol. 16, No. 1. P. 115–134. DOI: 10.1080/1750399X.2021.1891516. URL: https://doi.org/10.1080/1750399X.2021.1891516 (date of access: 16.09.2026).
15. Nedashkivska T., Yarynovska K., Gudmanian A., Nyzhnyk S. Peculiarities of translation of scientific literature vocabulary from Polish into Ukrainian. *Cadernos de Educação Tecnologia e Sociedade*. 2023. Vol. 16, No. se2. P. 40–49. DOI: 10.14571/brajets.v16.nse2.40-49. URL: https://doi.org/10.14571/brajets.v16.nse2.40-49 (date of access: 16.09.2026).
16. OPUS – The Open Parallel Corpus. *OPUS: вебсайт*. 2025. URL: https://opus.nlpl.eu/ (дата звернення: 16.09.2026).
17. EUR-Lex. Access to European Union Law. *Publications Office of the European Union: вебсайт*. 2025. URL: https://eur-lex.europa.eu/ (дата звернення: 16.09.2026).
18. Parallel Corpora. *Sketch Engine: вебсайт*. 2025. URL: https://www.sketchengine.eu/corpora-and-languages/parallel-corpora/ (дата звернення: 16.09.2026).
19. Turska M., Kotsyba N. Polsko-ukraiński korpus równoległy (PolUKR). *Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego*. 2006. T. 62. S. 83–92. URL: http://cynk.rockmetal.art.pl/~natko/papers/Turska-Kotsyba_ptj05.pdf (дата звернення: 16.09.2026).

20. Tymoshuk R. Some Remarks on Interlingual Equivalence: Based on the Contrastive Analysis of Polish and Ukrainian Phraseology. *Adeptus*. 2021. No. 18. DOI: 10.11649/a.2580. URL: https://doi.org/10.11649/a.2580 (date of access: 16.09.2026).

REFERENCES

1. Vaseiko Y., Tsolyk N. (2019). Spetsyfika perekladu prykladiv u naukovykh tekstakh linhvistychnoho kharakteru [Specificity of translating examples in scientific texts of a linguistic nature]. *Naukovi zapysky Tsentralnoukrainskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka. Seriia: Filolohichni nauky*. 175. 706–710. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/18096 [in Ukrainian].

2. Levchuk P., Roshko D., Roshko R. (2020). Bahatomovni korpusy Instytutu slavistyky Polskoi akademii nauk – CLARIN-PL. Polsko-lytovskyi paralelnyi korpus «2» ta Polsko-ukrainskyi paralelnyi korpus [Multilingual corpora of the Institute of Slavic Studies of the Polish Academy of Sciences – CLARIN-PL. Polish-Lithuanian Parallel Corpus "2" and Polish-Ukrainian Parallel Corpus]. *Mova: klasychne – moderne – postmoderne*. 6. 146–170. DOI: 10.18523/lcmp2522-9281.2020.6.146-170. URL: https://doi.org/10.18523/lcmp2522-9281.2020.6.146-170 [in Ukrainian].

3. Nedashkivska T. Ye. (2024). Linhvokulturni vidminnosti v perekladi tekstiv ofitsiino-dilovoho styliu z polskoi na ukrainsku [Linguocultural differences in the translation of official and business texts from Polish into Ukrainian]. *Zakarpatski filolohichni studii*. 37 (1). 229–236. DOI: 10.32782/tps2663-4880/2024.37.39. URL: https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2024.37.39 [in Ukrainian].

4. Torchynska N. M. (2023). Hramatychni transformatsii u protsesi polsko-ukrainskoho perekladu [Grammatical transformations in the process of Polish-Ukrainian translation]. *Aktualni problemy filolohii ta perekladoznavstva*. 27. 111–117. DOI: 10.31891/2415-7929-2023-27-27. URL: https://doi.org/10.31891/2415-7929-2023-27-27 [in Ukrainian].

5. Tsymbal S., Movchan O., Haponova V. (2025). Korpusni metody u perekladoznavchykh doslidzhenniakh: suchasni pidkhody ta napriamky rozvytku [Corpus methods in translation studies: modern approaches and directions of development]. *Aktualni problemy filolohii ta perekladoznavstva*. 34. 77–80. DOI: 10.31891/2415-7929-2025-34-14. URL: https://doi.org/10.31891/2415-7929-2025-34-14 [in Ukrainian].

6. Andrushenko O. (2025). A Multilingual Corpus for European Studies: Unlocking Focus and Intensification Patterns in the EU Acquis. *Dialogica*. 1 (1). 12–30. DOI: 10.5709/dialogica-01.01.2025-01. URL: https://doi.org/10.5709/dialogica-01.01.2025-01.

7. Baker M., Jones H. (2026). *In Other Words: A Coursebook on Translation*. Taylor & Francis. DOI: 10.4324/9781003440857. URL: https://doi.org/10.4324/9781003440857.

8. CLARIN-PL. (2025). Language Resources Repository. URL: https://clarin-pl.eu/.

9. CLARIN-PL. (2025). Polish-Ukrainian Parallel Corpus. URL: https://clarin-pl.eu/resources/kplukr/.

10. European Commission. (2025). DGT Translation Memory. URL: https://joint-research-centre.ec.europa.eu/language-technology-resources/dgt-translation-memory_en.

11. Fokashchuk I. (2026). From spatial to abstract: Cross-linguistic convergence and divergence in prepositional use. *Pedagogical Linguistics*. 7 (1). 189–219. DOI: 10.1075/pl.25005.fok. URL: https://doi.org/10.1075/pl.25005.fok.

12. House J. (2023). *Translation: The Basics*. Taylor & Francis. URL: https://books.google.com.ua/books?id=6xzREAAAQBAJ&lr=&hl=uk&source=gbs_navlinks_s.

13. Hubych P., Aleksandrova S. (2024). Peculiarities of using translation transformations when translating from Ukrainian into English and Polish (based on the material of war diaries). *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*. 75 (2). 200–204. URL: https://aphn-journal.in.ua/archive/75_2024/part_2/75-2_2024.pdf#page=200.

14. Marczak M., Bondarenko O. (2022). Translator education in Poland and Ukraine: Does the academia vs industry gap persist? *The Interpreter and Translator Trainer*. 16 (1). 115–134. DOI: 10.1080/1750399X.2021.1891516. URL: https://doi.org/10.1080/1750399X.2021.1891516.

15. Nedashkivska T., Yarynovska K., Gudmanian A., Nyzhnyk S. (2023). Peculiarities of translation of scientific literature vocabulary from Polish into Ukrainian. *Cadernos de Educação Tecnologia e Sociedade*. 16 (se2). 40–49. DOI: 10.14571/brajets.v16.nse2.40-49. URL: https://doi.org/10.14571/brajets.v16.nse2.40-49.

16. OPUS. (2025). OPUS – The Open Parallel Corpus. URL: https://opus.nlpl.eu/.

17. Publications Office of the European Union. (2025). EUR-Lex. Access to European Union Law. URL: https://eur-lex.europa.eu/.

18. Sketch Engine. (2025). Parallel Corpora. URL: https://www.sketchengine.eu/corpora-and-languages/parallel-corpora/.

19. Turska M., Kotsyba N. (2006). Polsko-ukraiński korpus równoległy (PolUKR). *Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego*. 62. 83–92. URL: http://cynk.rockmetal.art.pl/~natko/papers/Turska-Kotsyba_ptj05.pdf.

20. Tymoshuk R. (2021). Some Remarks on Interlingual Equivalence: Based on the Contrastive Analysis of Polish and Ukrainian Phraseology. *Adeptus*. 18. DOI: 10.11649/a.2580. URL: https://doi.org/10.11649/a.2580.

Дата першого надходження статті до видання: 18.09.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 09.10.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 30.10.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)